І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь . .
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 81-83 Grand St.
Jersey City, N. J.
HEnderson 4-0237
УНСоюз: HEnderson 5-8740
Тел.: в Ню Йорку:
BArcly 7-4125
УНСоюз: BArcly 7-5337

РІК LXVIII. Ч. 134. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 17-го ЛИПНЯ 1962 6 ЦЕНТІВ — 6 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, JULY 17, 1962 No. 134. VOL. LXVIII.

КОНГРЕС РОЗГЛЯДАЄ ЗАКОНОПРОЄКТИ ПРО МЕДИЧНУ ОПІКУ, ПОДАТКИ І ЗАК. ДОПОМОГУ

Вашингтон. — Цього тижня Конгрес продовжує або викінчує працю над важливими законопроєктами, які на цій сесії мусять бути вирішені. Палата Репрезентантів і Сенат мають працювати над медичною опікою для старших осіб в рямках соціяльного забезпечення, податковими полегшами для підприємців, які вкладають фонди на модернізацію фабрик і над фондами, що призначені на закордонну допомогу. Сенат вже у вівторок має голосувати над законопроєктом про медичну допомогу. Уряд мовчки погодився на те, щоб змінити первісний плян Кінга - Андерсона та прийняти компромісовий проєкт Андерсона — Джевітса. Сенатор - республіканець із Ню Йорку Джекоб К. Джевітс, погодився на те, щоб допомога старшим відбувалася в рямках соціяльного забезпечення, але вніс поправку, щоб самі забезпечені мали мали право вибору, чи вони хочуть користати з медичної допомоги при соціяльному забезпеченні, чи з приватних компаній. Сподіваються, що в Сенаті цей проєкт готов знайти більшість, але важче буде знайти можливість ухвалити його в Палаті, де Комісія Способів і Засобів не хоче випустити цей проєкт на наради повної Палати. Конґресмен - демократ Семюел Стреттон, кандидат на губернатора стейту Ню Йорк, передбачає, що Конґрес ухвалить цей закон, бо ця поправка є дуже популярна серед виборців, і тому, що вона відповідає потребам американського народу. На думку Стреттона більшість лікарів не є проти урядового законопроєкту допомоги, бо цей проєкт не обіймає лікарської винагороди за лікування пацієнтів. Недужі і надалі платитимуть гонорари лікарям, а забезпечення даватиме пацієнтам лише безплатний побут у шпиталі, безплатне користання з клінік і лябораторій та лікування вдома після виходу із шпиталю. Урядовий проєкт в справі зменшення податків підприємцям та збільшення податків ощадностевим та позичковим банкам належить до тих, що їх треба б ухвалити в першу чергу. Але голова Сенатської Фінансової Комісії, сенатор Г. Ф. Бирд із Вірджінії є проти зменшення податків, а його підтримують ще й інші впливові сенатори. Ця Комісія має в середу, 18-го липня почати працю над законопроєктом про повновласті Президентові зменшувати мито від імпортованих товарів, який ухвалила вже Палата Репрезентантів. Але голова Комісії сенатор Бирд, заявив, що він відкладе переслухання в справі торговельного законопроєкту, якщо уряд схоче, щоб Комісія наперед вирішила справу податкових законопроєктів. Торговельна Палата ЗДА минулого тижня рекомендувала зменшити податки підприємцям, але тепер віце - президент Палати Едвін П. Нейлен заявив, що рівночасно треба б зменшити і федеральні витрати на $5.100,000,000, на що уряд ніяк не може погодитися. Сенатсько - Конґресова Конференція має в перших днях цього тижня узгіднити різниці в законопроєктах про те, скільки Конґрес має ухвалити на допомогу закордонові. На цю ціль Палата призначила суму $4.600,000,000. В справі ухвалення сум на видаткування зайшла непередбачена перешкода, бо між Комісіями Видаткувань в обох Палатах існує боротьба за рівні права між ними. Комісію Видатків в Палаті очолює 83-річний конґресмен Кларенс Кеннан, а Сенатську Комісію 84-літній сенатор Карл Гейден. Цей спір припиняє працю цілого Конґресу в ділянці проєктів про видаткування.

ЛЕВ МОЛ З ВІННІПЕҐУ І АНДРІЙ ДАРАГАН ОДЕРЖАЛИ ПЕРШУ І ДРУГУ МИСТЕЦЬКІ НАГОРОДИ В КОНКУРСІ ПРОЄКТІВ ПАМ'ЯТНИКА ШЕВЧЕНКОВІ У ВАШИНҐТОНІ

ЖЮРІ, ЩО СКЛАДАЛОСЯ З 10 ОСІБ І ПРАЦЮВАЛО ПІД ГОЛОВУВАННЯМ ІНЖ. А. ОСАДЦІ, ВИНЕСЛО СВОЄ РІШЕННЯ В СУБОТУ, 14-го ЛИПНЯ Ц. Р.

Ню Йорк. — З Крайового Комітету Пам'ятника Шевченкові інформують, що минулої суботи, 14-го липня, тут у приміщеннях Українського Інституту Америки відбуло свої довгоочікувані наради Жюрі, створене для оцінки надісланих на конкурс проєктів пам'ятника Тарасові Шевченкові у Вашинґтоні, вирішивши признати першу мистецьку нагороду в сумі — $1.500 проєктові „Прометей,', що його автором є відомий український скульптор з Канади Лев Мол-Молоджанин із Вінніпеґу, а другу мистецьку нагороду в сумі $1.000 проєктові „485", автором якого є Андрій Дараган з Брукліна, автор пам'ятника Т. Шевченкові у Вінніпеґу, Канада. Протокол нарад та рішення Жюрі буде проголошений в офіційному повідомленні Комітету Пам'ятника Шевченкові. До Жюрі були запрошені Комітетом — у порозумінні з його Мистецькою Комісією — такі особи: артист - маляр Петро Андрусів, шевченкознавець проф. Володимир Міяковський, мистецтвознавець проф. д-р Дам'ян Горняткевич, артист - маляр і мистецтвознавець проф. Антін Малюца, інженер - архітект Аполлінарій Осадца та письменник Улас Самчук; кол. голова Мистецької Комісії у Вашинґтоні, яка вирішує та апробує справу пам'ятників у столиці, інженер - архітект Гілмор Д. Кларк, скульптор Доналд де Лю, куратор американського образотворчого мистецтва і скульптури в Метрополітальному Музеї в Ню Йорку п. Роберт В. Гейл, президент Американського Скульптурного Товариства, скульптор Е. Пол Дженневейн та голова департаменту мистецтва в Джорджтавнському університеті у Вашинґтоні проф. д-р Ерик Ларсен. В нарадах Жюрі взяли участь усі запрошені, за винятком проф. Володимира Міяковського. Жюрі обрало собі на голову архітекта Аполінарія Осадцу і радило під його проводом. Подробиці цих нарад, як також опис надісланих і нагороджених проєктів, буде проголошений — як згадано — в офіційному повідомленні Крайового Комітету Пам'ятника Тарасові Шевченкові.

ЗДА плянують 21-го липня випустити ракету в напрямі Венери

Пасадена, Каліфорнія. — Крайова Аеронавтична і Космічна Адміністрація плянує в найближчу суботу 21-го липня ц. р. випустити ракету в напрямі Венери. Над цією справою працюють 200 науковців в джетовій лябораторії при Каліфорнійському Технологічному Інституті. Ця 450-фунтова ракета Марінер I мала б в суботу, або і вчасніше, вилетіти в напрямі до Венери і мала б зробити коло 100 мільйонів миль впродовж трьох місяців. В ракеті є 50 фунтів різних інструментів, які мали б вивчати умови на Венері та в її околиці. Земля і Венера кружляють довкола Сонця, і тепер вони будуть найближче до себе, бо тільки 26 мільйонів до 30 мільйонів миль. СССР вислав був ракету до Венери 12-го лютого 1961-го року, але вже після 6 днів було відоме, що ракета пропала в космічних просторах. Від 21-го липня впродовж 50 днів Венера і Земля будуть близько до себе, і можливо, що СССР знову пробуватиме вислати ракету до Венери. ЗДА плянують при кінці цих 50 днів випустити другу ракету, це значить десь у вересні. Наземні стації керуватимуть „Марінером I".

Бюджетова криза О.Н. залежить від рішення Міжнародного Суду

Діючий генеральний секретар ОН У Тант (з правого боку) із колишнім ген. секретарем цієї ж організації Тригве Лі в Осльо в Норвегії.

Об'єднані Нації, Н. Й. — Цього тижня Міжнародний Трибунал Справедливости має вирішити справу, від якої у великій мірі може залежати не тільки наладнання теперішньої фінансової кризи в цій міжнародній організації, але й її майбутня доля. Справа в тому, що Об'єднані Нації мають велику заборгованість у зв'язку з видатками на вдержання їхнього міжнародного війська в Конго, що виносять 120 мільйонів долярів річно. Дальших дол. 19,500,000 видатків мають Об'єднані Нації з вдержуванням так званої „сили наглої потреби" в Єгипті, у зв'язку з арабсько - ізраїльськими суперечностями. Тим часом, цілий ряд членів ОН, зокрема Совєтський Союз, Франція, як також арабські країни відмовилися покривати свою частину видатків на ті цілі, не погоджуючись з політикою ОН, яка вимагає цих видатків. Це й є головною причиною теперішньої затяжної фінансової кризи ОН. Справа опинилася в Міжнародному Трибуналі, який має вирішити, чи ці кошти вдержування міжнародного війська ОН в Конго і Єгипті належать до „організаційних" чи „спеціяльних" видатків. Якщо б Трибунал вирішив, що це є організаційні видатки, тоді всі ті члени ОН, які досі відмовляються вплачувати свою частину цих видатків, були б змушені до цього під загрозою втрати права голосу, згідно з постановою статуту ОН. Якщо б рішення Трибуналу було, що це є „спеціяльні видатки", тоді ОН не мали б екзекутивної сили для осягнення цих залеглостей і тим самим їхня фінансова криза продовжувалася б, загрожуючи поважно самому їхньому існуванню.

Бен Белля ініціює секретну зустріч військових провідників Альжиру

Оран, Альжир.— Мохаммед Бен Белля, десидент із альжирського Тимчасового Уряду, де він займав пост віцепрем'єра, і його прихильники вирішили скликати конференцію командувачів усіх шістьох військових округ Альжиру. Ця конференція мала б потім діяти як постійне політичне бюро із широким впливом на внутрішню і зовнішню політику країни. Згідно з останніми повідомленнями, секретна зустріч цих військових альжирських провідників, усе прихильників Бена Беллі, почалася уже в понеділок дня 16 липня. В ній має брати участь теж і Бен Белля та його представники. Перші розмови між військовими командувачами відбулися вже в суботу дня 14 липня, але вони ще не були формальні, а тільки інформаційні. Представники Тимчасового Уряду, зокрема міністер інформації цього уряду і прихильник Бена Кедди Язід висловили сподівання, що започаткована конференція і її рішення причиняться до збереження національної єдности і до оминення громадянської війни в Альжирі.

МОСКВА ВІДКИНУЛА ЗАКЛИК ПРЕЗ. КЕННЕДІ В СПРАВІ АТОМОВОГО РОЗЗБРОЄННЯ

ПРЕДСТАВНИКИ СІМНАДЦЯТИ ДЕРЖАВ ВІДНОВИЛИ СВОЇ НАРАДИ В ЖЕНЕВІ НАД МОЖЛИВОСТЯМИ ОБМЕЖЕННЯ І КОНТРОЛІ НАД АТОМОВИМИ ВИПРОБУВАННЯМИ

Вашингтон. — Совєтський уряд відкинув категорично проголошений в неділю дня 15 липня заклик президента Кеннеді в справі атомового роззброєння, обвинувачуючи при тому ЗДА в намаганні „приховати своє небажання шукати шляхів до загального роззброєння". Виступив президент Кеннеді із своїм закликом під час свого перебування в Гіянніс Порт в Массачузетс, пов'язуючи його із виїздом голови американської делегації Артура Г. Діна до Женеви, де в понеділок дня 16 липня відновилася знову, після одномісячної перерви, наради конференції 17 держав у справі обмеження атомових збросль і міжнародної контролі над нуклеарними випробуваннями. У своєму зверненні през. Кеннеді апелював, щоб Совєтський Союз приєднався до конструктивних намагань провідних світових держав закінчити перегони в озброєнні і присвятити всі спроможності й засоби збільшенню і поширенню можливостей миру для всієї людськости". В дальшому през. Кеннеді ствердив, що усі дотеперішні спроби в тому напрямку були ударемнені внаслідок труднощів і безуспішности добитися порозуміння в цій справі із Совєтським Союзом. Виявилися ці труднощі головним чином у тому, що Совєти відкидали досі усі пропозиції встановити хочби у мінімальних розмірах міжнародну контролю над атомовими збросями і випробуваннями. Закінчив Президент свій заклик заявою, що „в сьогоднішній атомовий час усі держави світу заінтересовані в охороні своєї спільної безпеки проти усе зростаючих загроз перегонів у зброєнні". Ще перед відкиненням заклику президента Кеннеді в п'ятницю дня 13 липня ТАСС проголосив заяву Совєтського уряду в якій висловлено вимогу признати Совєтському Союзі право перевести після ЗДА останні нуклеарні випробування з того огляду, що перші такі випробування були переведені З'єдиненими Державами Америки в 1945 році. Відповідаючи на обвинувачення Заходу, що Совєтський Союз, відновляючи атомові випробування в 1961 році, зламав атомову мораторію, в совєтській заяві стверджується, що переведення минулорічних детонацій було доконечне і що воно „виконало дуже корисну службу для консолідації оборонних спроможностей СССР і його союзників і для справи збереження миру в загальному". Згідно із повідомленням з Женеви з дня 15 липня ц. р., ЗДА й інші західні держави готові признати Совєтам право переведення останніх — після американських — атомових випробувань і встановити дату 1 січня 1963 року, як реченець для встановлення нової атомової мораторії, загального припинення атомових спроб. Усі учасники женевської конференції погоджуються щодо конечности знайти якнайскорше порозуміння в справі негайного припинення атомового зброєння. Призначена для розмов в в справі порозуміння підкомісія женевської конференції має почати свої наради вже протягом цього тижня. Входять до цієї комісії представники ЗДА, Великої Британії і СССР. Для участи в нарадах конференції прибудуть до Женеви міністри закордонних справ названих держав — Раск, Лорд Юм та Громико.

Антоні Селебрізі найменований на секретаря здоров'я виховання і добродійности

Гаянніс Порт, Масс. — Президент Кеннеді 14-го липня найменував клівлендського мейора 52-річного Антоні Селебрізі на секретаря здоров'я, виховання й добродійности, яке досі займав Абрагам Рібікоф, який кандидує на сенатора в стейті Коннектикат. Ця номінація була несподіванкою для політиків. Президент Кеннеді заявив, що він знає клівлендського посадника кілька років і вибрав його на це відповідальне становище тому, що шанує в ньому „здібність, гідність і відданість публічній службі". Президент твердить, що Селебрізі приносить до його кабінету „багато досвіду, здобутого під час розв'язування проблем, що відносяться до таких народних проблем, як здоров'я, виховання і добродійність". Але преса пише про те, що при виборі нового секретаря здоров'я грали ролю і політечні мотиви, бо в кабінеті Президента не було досі ні однісї особи італійського походження, і Селебрізі, який працює вже п'яту каденцію як посадник Клівленду, і який в 1961-му році був вибраний більшістю 73.8 відсотка, допоможе демократам в цьогорічних виборах, в Огайо, де на губернатора кандидує Майкел Ді Саль, і в Коннектикаті — при виборі Рібікоффа.

Рібікофф найменований на кандидата на сенатора

Гартфорд, Коннектикат. — 14-го липня Стейтова Демократична Конвенція великою більшістю 786 до 163 голосів найменувала на кандидата на сенатора колишнього секретаря здоров'я, виховання і добродійности Абрагама А. Рібікоффа. Конґресмен Френк Ковальскі не дістав 20 відсотків голосів, і тому не може жадати, щоб справу кандидата мали вирішувати правибори, як це дістся в стейті Массачусетс. Ковальського підтримували робітничі організації. Він не мав надії здобути більшости на конвенції, але сподівався дістати 20 відсотків голосів і звернутися до волі народу під час правиборів, але це йому не вдалося. Рібікофф і голова Стейтового та Крайового Демократичних Комітетів Джан М Бейлі стараються намовити конґресмена Ф. Ковальского щоб кандидував на конґресмена цього року. Прихильники конґресмена Ковальского заявляли, що „члени конвенції — це вівці, а Бейлі. — це вівчар". Це викликало голосні протести прихильників Бейлі і Рібікоффа.

В. Герлинський і Андрія Кейбіда чемпіонами СУАСТ в тенісі

Союзівка. — Минулої суботи і неділі, 14 і 15 липня ц. р., відбулися тут тенісові першенства Союзу Українсько-Американських Спортових Товариств - Схід. У висліді відбутого в цих днях турніру чемпіонат СУАСТ-Схід в конкуренції чоловіків здобув Віктор Герлинський, а в конкуренції жінок Андрія Кейбіда. Другі місця здобули серед чоловіків Юрій Ломага, а серед жінок Марія Душник. Заплянованi також на ці дні першенства тенісу юнаків і юначок ні відбулися через мале число зголошених до участи змагунів. В товариських грах поза конкурсом Іван Дурбак, минулорічний чемпіон юнаків групи 14 - 16 років переміг других противників і здобув серед них неофіційне перше місце. Цей тенісовий турнір влаштовував Карпатський Лещетарський Клюб на доручення СУАСТ - Схід, а проводив турніром і був його головним суддею інж. Богдан Рак.

Ляриса Латиніна, українка одна з найкращих ґімнастів світу, здобула нові успіхи на світових першенствах ґімнастів в Празі. Збірна Совєтського Союзу, в якій виступає Латиніна і другі українські ґімнасти, запевнила собі вже перше місце поміж країнами учасниками цих першенств, хоч вони ще не закінчені, а Ляриса Латиніна вже зовсім певно має за собою індивідуальне першенство світу. Серед країн учасників друге місце в даний час держить Чехо - Словаччина, а третє — Японія.

ЗМІНИ В УРЯДІ БРИТАНІЇ НЕ ОЗНАЧАЮТЬ ЗМІН У ЇЇ ПОЛІТИЦІ

Лондон. — Минулої суботи, 14-го липня прем'єр Британії Гаролд Мекміллен несподівано повідомив про драстичні зміни в його уряді, прийнявши димісію сімох із усіх 18 міністрів його кабінету та заступивши їх новими. Ці зміни вважається за найбільш радикальні після другої світової війни, але з ними не зв'язується будь-яких змін у внутрішній чи закордонній політиці уряду. Головною причиною цих змін мала бути радше „оспалість" в урядовій Консервативній партії, що виявилося поважними втратами консерватистів у виборах. Найважливішою зміною в уряді вважають димісію дотеперішнього канцлера скарбниці Селвина Ллойда, на місце якого найменовано на цей пост 45-літнього секретаря колоній Реджиналда Модлінґа, але з урядових джерел негайно вияснено, що ця „зміна лиць" в жадному разі не означає змін в економічній політиці країни. Зокрема поінформовано, що уряд далі продовжуватиме політику обмежень заробітних платень та контролю кредитів, як і продовжуватиме свої намагання приступити до Европейської Господарської Спільноти. Ці останні заходи мали б бути ще поважно скріплені, на що вказувало б найменування Р. А. Батлера на віце - прем'єра уряду. Зміна наступила також на пості міністра оборони, що його тепер обняв Пітер Торнікрофт, замість дотеперішнього міністра оборони Геролда Воткінсона. Також і в цьому випадку урядово виявлено, що Британія не відступить від дотеперішньої стратегії вдержувати відносно малу армію, натомість свою оборону зв'язувати головно з атомовою зброєю.

Кінець тижня на Союзівці проходив під знаком численних імпрез

Союзівка, Керґонксон. — Кінець минулого тижня проходив на цій відновленій оселі УНСоюзу серед незвичайно посиленої імпрезової активности і в присутності численної громади гостей. Крім закриття хлоп'ячого табору з окремою програмою і відкриття дівочого табору, як теж тенісових змагань, що про них ідуть окремі повідомлення в цьому числі „Свободи", великою мистецькою атракцією цього кінця тижня був вокальний концерт відомих українських співаків Ганни Шерей і Лева Рейнаровича, що виступили з багатою мистецькою програмою при фортепіяновому супроводі проф. Зої Маркович. У програму входила низка сольоспівів і дуетів, виконаних п-нею Ганною Шерей та п. Левом Рейнаровичем, композицій й обробіток відомих українських і світових композиторів — Стеценка, Гнатишина, Фоменка, Грудина, Майбороди, З. Маркович, Тіца, Колесси, Анатольського, Жуківсько го, Леонтовича, Шуберта, Бізе та інших. Численно зібрані гості нагороджували співаків рясними оплесками. Особливо ж припали усім до вподоби пісні „Зустріч в Києві" і „Пісня про Львів". Під час Служби Божої, яку відправив о. Любомир Гузар, співав окремий хор під диригентурою проф. Володимира Цісика, складений із впорядниць Дитячої Оселі і співробітниць бюр і управи Союзівки. Перший раз в цьому сезоні відбулася в окремій каплиці Служба Божа для православних гостей, що її відправив всч. о. Непрель. В майбутньому Служба Божа для православних буде відбуватися на зміну однієї неділі на Союзівці і другої неділі на оселі СУМА в Елленвіл, Н.Й.

На Союзівці закінчено хлоп'ячий табір, почався дівочий із 55 учасницями

Союзівка, Керґонксон. — В суботу 14 липня ранком закінчився тут хлоп'ячий табір Дитячої Оселі „Львів" на Союзівці, що існує вже п'ятий рік і розвивається все краще, притягаючи дальші десятки української дітвори. На закінчення хлоп'ячого табору, що в ньому в останніх двох тижнях брало участь 48 дітей, усе під проводом трьох впорядників і трьох впорядниць, відбулася цього ж дня о год. 11 перед полуднем програма з мистецькими і розваговими виступами молоденьких учасників табору. Відбувалася ця програма під загальним проводом директора Дитячої Оселі п-ні Іванни Цісик і під керівництвом впорядниць Марійки Цісик та Мирославни Нагорняк. Групами хлопців проводили їхні впорядники. Виконавці програми вивели низку українських народних пісень, декламацій і скечів — усе з української дитячої літератури. Під час закриття табору були присутні від управи „Союзівки" Данило Слободян, політичний референт Американського Комітету Михайло Терпак та численні батьки і гості. На другий день в неділю, 15 липня ц. р., о год. 3-ій по полудні відбулося відкриття дівочого табору, до якого зголосилося вже 55 учасниць. Довершила відкриття, після піднесення американського й українського прапорів, п-ні Іванна Цісик в присутності пароха Союзівки Всч. о. Любомира Гузара, представників Гол. Уряду УНСоюзу, редакції „Свободи" і численних батьків та гостей. Промовляли під час відкриття табору гол. секретар УНС д-р Яр. Падох, гол. касир Р. Слободян та радний Яр. Гук.

В АМЕРИЦІ

- **Президент Кеннеді** має виступити на телевізійній програмі 23-го липня, яку з Ню Йорку мають передавати до Европи о год. 3-ій по полудні, а в Европі це буде 8-ма година увечері (в Льондоні й Парижі). Того самого дня мають передати з Европи телевізійну програму до Америки десь коло 6-ої години по полудні. Ці авдиції мають передавати за допомогою комунікаційного сателіта „Телстар-а".
- **Адміністратор Будівельної Аґенції** Роберт С. Вівер вніс проєкт до Конґресу про призначення в бюджеті $500,000 на вивчення справи забезпечення проти повеней. Приватні аґенції не хочуть забезпечувати проти повеней, бо бояться завеликого риску, який зруйнував би їх під час великої повені.
- **У Вашинґтоні** 12-го липня відзначили 100-ліття встановлення президентом Абрагамом Лінкольном Медалі Чести тим способом, що дві особи, відзначені цією Медалею, склали вінок на Могилі Невідомого Вояка на Арлінґтонському цвинтарі. Президент Лінкольн 12 липня 1862-го року підписав закон про Медалю Чести, яка є найвищим відзначенням в цій країні за заслуги, які не виплибають із виконання свого обов'язку.
- **В Сіті Сентер в Ню Йорку** від 25-го до 30 вересня виступатиме група 22-ох індійських танцюристів і 6-ох музикантів під мистецьким проводом Юдая Шанкара. Цю групу спровадив відомий мистецький аґент С. Юрок, який спровадив і українських танцюристів із Києва. Вона виступатиме в ЗДА і Канаді в 25 містах, а після того виїде до Европи.
- **Сенат більшістю 50-ох до 34-ох голосів** відкинув пропозицію республіканських сенаторів, щоб федеральний уряд річно витрачав по $500 мільйонів стейтам, щоб вони могли давати медичну допомогу тим старшим особам, що її потребують.
- **В тижні, що закінчився 11 липня**, із ЗДА відплило до Европи золота вартости $137 мільйонів, бо Франція купила золота за $112 мільйонів, а Швайцарія за $25 мільйонів. Запас золота у ЗДА виносить тепер $16,270,000.000.

У СВІТІ

- **Комуністична пропаґанда** в усьому світі посилюється і в 1961 р. виказала великий зріст у порівнянні з попередніми роками. В багатьох областях світу цей зріст пов'язується із одночасним занепадом місцевої комуністичної активности. Водночас із цим у багатьох країнах світу, як наприклад в Індії, Пакістані, Цейлоні і Непалі, населення починає байдужніти до комуністичних гасел і ідей. Такими висновками супроводить Інформаційна аґенція ЗДА огляд комуністичної пропаґанди у світі.
- **Під час своїх відвідин Німеччини** і Західнього Берліну посадник Ню Йорку Роберт Ваґнер зустрівся із дуже теплим прийняттям західньонімецького населення. Перебуваючи в Берліні, Ваґнер оглядав „мур ганьби" і заявив, що цей мур це найгірша з усіх можливих пропаґанда для комуністів і їх ідей.
- **В командуванні турецьких збройних сил** відбулися зміни на різних високих становищах, які виявилися у службових переміщеннях 11 генералів. Зв'язують ці зміни з поширенням антиурядових настроїв в армії, особливо ж серед прихильників полковника Айдеміра, колишнього команданта Військової Академії в Анкарі, ув'язненого в лютому ц.р. за спробу перевороту.
- **В Парижі ув'язнено 12 терористів** з-поміж правих націоналістів, обвинувачених у підготові ближче невизначених терористичних актів. Між ув'язненими є три жінки і кілька студентів. Очолював цю націоналістичну групу, що мала бути „національною радою французького резистансу", Маркіс Раймонд Дюран де Кеґеліл де Розієр.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N.J.
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N.J.

Сумерк комунізму

Як виглядає сьогодні ситуація в світі, який уклад сил між двома суперничими й антагоністичними таборами — демократичним і вільним Заходом та диктаторським і рабовласницьким Сходом, які можливості й тенденції дальшого розвитку? На ці питання пробує дати відповідь відомий політичний тижневик „Ю. С. енд Ворлдс Ріпорт" у своєму виданні з 16-го липня ц. р., відкликаючись на переконання й інформації з авторитетних урядових джерел.

Основна відповідь: комунізм перейшов вершок можливостей своєї сили, популярности і розвитку, сьогодні він уже в усіх відношеннях не тільки не „здоганяє", але й виразно відстає від розвитку демократичного світу та цілком виразно є на шляху до занепаду. Це є сьогоднішній стан і тенденція, але цитований журнал застерігається, що в світі ніхто ніколи не „зловить Бога за ноги" і відповідна зміна в політиці комуністичного світу або більша помилка в демократичному світі могли б ще відвернути такий розвиток і такі його тенденції.

Виразний занепад і тенденцію такого дальшого занепаду комунізму доказують такі головні факти:

Балянс мілітарної сили виразно й неомильно перехилився в користь вільного світу і комуністичний світ здає собі з цього справу. Америка розвитком своєї модерної зброї вже далеко випередила не тільки стан, але й можливості Совєтського Союзу і Москва виразно програла накинені світові нею ж самою перегони у зброєнні. Вільний світ з Америкою на чолі тих перегонів не бажають і вони в кожній хвилині готові їх припинити, але Москва мусить скапітулювати політично та погодитися на постійно відкидувану нею, але обстоювану Заходом взаємну перевірку і контролю зброєнь. Так чи інакше, мілітарні вигляди для комунізму зникають.

Подібний розвиток виразно помітний і в економіці. В цьому відношенні Москва робила завжди різницю між Америкою і европейськими „капіталістичними" країнами. Навіть у своїй пропаганді вона не могла скривати того, що їй треба Америку „здоганяти", але її головні надії були на провал капіталізму в европейських країнах. Сьогодні ці надії безвиглядно пропащі. Західня Европа після війни зробила в господарській ділянці могутній крок вперед і створила передумови для ще більшого розвитку в майбутньому у тісній спільноті не тільки між собою, але й Америкою. У цьому відношенні комунізм програв перегони ще більше ніж у зброєнні.

Банкротує комунізм і в ідейних змаганнях. Найкращим доказом того, що ані одна із нових, навіть найбільш відсталих африканських країн не вибрала собі так завзятущо накидуваної їм пропаґандою комуністичної системи. До решти тратять ґрунт під ногами також підривні комуністичні партії й організації в давніх демократіях, при рівночасно щораз сміливіших виступах проти комунізму навіть в обставинах терору в самих комуністичних країнах.

Великі надії покладала Москва також на суперечності та боротьбу між самими капіталістичними країнами, зокрема між Німеччиною і Францією, щоб бути тим третім, що користає. Нічого з цих комуністичних надій сьогодні не залишається. Навпаки, вільні країни, створивши вже господарські спільноти, приступають до їх поширення і на політичну „взаємозалежність".

Висновок: час і розвиток виразно працюють у користь вільного світу і — як згадано — цього розвитку ніщо не всилі припинити, якщо західній світ буде пильнувати, щоб він продовжувався. Рабовласницький комунізм програє змагання із світом волі. Тим то і остаточне банкротство комунізму — в мирі чи війні, що залежить виключно від нього самого — можна вважати тільки проблемою часу.

Слово правди лунає і там

Від понеділка 9-го липня ц. р. відбувається у кремлівському „палаці з'їздів" у Москві т. зв. „Всесвітній конгрес за загальне роззброєння і мир". Влаштовує цей конгрес за дорученням московської централі світового комунізму „Всесвітня рада миру" — експозитура створена комуністами для здійснювання потрібних їм цілей на міжнародному терені. Бере участь у цьому „конгресі миру" понад 2.000 делегатів із сто й однієї країни, підібраних здебільша компартіями цих країн дуже скрупулятно з-поміж усяких пацифістів, відкритих комуно- та совєтофілів і засекречених попленталів комунізму.

Заініціювала відбуття цього Конгресу Москва у теперішній час для бажаної їй цілі і для здійснення потрібних їй зовнішньо-політичних завдань. Своїми оборонними заходами, зокрема серією успішних нуклеарних випробувань З'єдинені Держави Америки, як передова сила вільного світу, довели, що вони не думають уступити перед погрозами і шантажем Совєтського Союзу і що вони готові продовжувати свою рішучу боротьбу з агресією міжнародного комунізму. Тому ж сьогодні і потрібна Москві, як умерти, дискредитація ЗДА в очах світу, як реакційної світової потуги, політика якої спрямована на тотальне знищення світу. З тією метою відкриття цього „конґресу миру" відбулося в супроводі скажених атак совєтської преси на президента Кеннеді за його заяву про взаємозалежність ЗДА і вільних держав Европи і намагань совєтських пропаґандистів представити цю взаємозалежність, як змову проти людства і підготову нуклеарної війни. Для тієї ж мети звідомлення з першого дня „конґресу" були супроводжені у совєтській пресі, особливо ж у пресі, що друкується мовами поневолених Москвою народів, брутальними нападами на „американських атомників", „провокаторів" і „злочинців" і тому ж вістря промови Нікіти Хрущова було звернене головно проти ЗДА і сповнене погрозами в їх бік.

Але ж зреалізувати це своє намагання — показати ЗДА, як ворога всього людства і Совєтський Союз, як єдиного чемпіона миру і справедливости у світі, — Москві не повелося. Із з'їздової трибуни, в самому таки „кремлівському палаці з'їздів" і в присутності делегатів й обсерваторів усього світу пролунали сміливі голоси, слова правди про те, що відповідальність за перегони у зброєннях падає на Совєтський Союз, і що безоглядною загрозою проти людства були теж минулорічні совєтські нуклеарні випробування, продовжувані Москвою після одностороннього зірвання атомової мораторії.

Перебіг московського конгресу і відкриті та сміливі виступи деяких делеґатів, між ними американського професора Дейла Понтіюса, члена британської партії праці Сіднея Сілвермана, і востаннє ж особливо ж американського пацифіста д-ра Гомера Джека, довели, що правди не сховати, що не завжди можна замкнути людям уста, або наказати їм говорити те, що вигідно для організаторів скликуваних Москвою конґресів. Усі вони не тільки з'ясували справжній стан із зірванням Совєтами атомової мораторії, але й вимагали засудження совєтських „паліїв війни" і стверджували наявність совєтського колоніялізму, значить, поневолення людей і народів в комуністичних країнах.

Усі ці виступи, а навіть прізвища цих промовців скрупулятно промовчані у звідомленнях совєтської і комуністичної преси. Проте проголошене ними слово правди дійшло не тільки до свідомости тисячів учасників конґресу. Почули його й ті, що намагаються замкнути перед правдою вуха людей і народів і прорветься воно теж із конґресових трибун крізь кремлівські мури до тих, що мали б його почути — до широких народних мас Совєтського Союзу і поневолених ним країн.

Микола Губчак

ВОЛЯ ДЛЯ ВСІХ

За традицією „Тиждень Поневолених Націй" припадає кожного року на той самий місяць, в якому американський нарід відзначає роковини своєї Декларації Незалежности. Тієї декларації, в якій сказано, що „сепарація" є природним правом кожного народу. 186 років після неї — державний секретар Раск запротестував проти „плутання прав раніше незалежних народів чи націй із положенням таких територій як Україна, Вірменія чи Грузія, що є традиційними частинами Совєтського Союзу". Що відповіли б Френклін, Адамс, Джеферзон та другі автори американської Декларації Незалежности, якби так хтось назвав американські колонії традиційним краєм держави англійського короля? З яким почуванням читали б вони (коли б жили сьогодні) заяву свого нащадка, знаючи, що їхні колонії ніколи не були „раніше незалежним народом".

Було б наївністю очікувати ідеалізму в практичній політиці. Але болить, як саме політичні „експерти" країни Вашинґтона порівнюють Україну і до Баварії і до Пенсилвенії, до Гаваїв і до Аляски. Таким чином вони навчили Хрущова, як йому найлегше обороняти свою імперію. Як знаменитий ученик американських „експертів", ще не так давно Хрущов робив кпини на шпальтах американського часопису з Конґресової Резолюції (Public Law 86-90), також порівнюючи Україну до Тексасу. Совєтські журналісти - пропаґандисти вияснювали на шикаґівській телевізійній програмі, що визвольна боротьба не-російських народів по розвалі царату була громадянською війною, такою як війна між північними та південними американськими стейтами. А тепер державний секретар Раск чудово вибілив московську імперію, називаючи її „історичною, традиційною державою" та зробив в цей спосіб Нікіті прекрасний подарунок, при якому блідне навіть подарунок воєнної допомоги в 2-ій світовій війні.

Український нарід зазнав на протязі століть вже багато розчарувань і тому він переболить також окреслення п. Раском наших визвольних змагань, як „аспірацію провінції". Все ж таки ми можемо пригадати, що в тому самому часі, коли президент Вилсон обіцяв в 14-ох пунктах незалежну Польщу (ще задовго перед національним самовизначенням поляків), — державний секретар ЗДА під час першої світової війни п. Ленсінґ, рятував московську імперію приблизно такою офіційною позицією уряду ЗДА: Український сепаратистичний рух це переважно результат австрійської та німецької пропаґанди, що хотіла розчленувати Росію; немає достатньої етнічної бази для створення української держави, а населення Малоросії не бажає більше понад льокальну автономію. Тому Державний Департамент „повинен змагати радше до збереження принципу засадничої російської єдности, ніж до піддержування сепаратизму" (John S. Reshetar, Jr.; "The Ukrainian Revolution, 1917-1920). І хто знає, чи міг би сьогодні п. Раск покликатись на різницю в міжнародно - правнім становищі України і, скажім, Польщі, коли б по 1-ій світовій війні його попередник в уряді ЗДА, п. Ленсінґ, не слухав порад таких „експертів" як, наприклад, професор Гарвардського Університету Р. Лорд, який на Паризькій Мировій Конференції твердив, що західні українці це нація безграмотних селян, нездібних до самоуправління.

Навіть найкраще зрозуміння історичних помилок не змінить сучасного політичного положення у світі. Але з них можна дечого навчитися. З точки зору американського інтересу, Державний Департамент — це інституція, яка бажає ті самі помилки продовжувати і на майбутнє. До такої конклюзії дійдемо, коли приглянемось до сучасної політики ЗДА у відношенні до народів СССР, яка, за словами п. Раска, обстоює „непередрішення майбутнього політичного укладу".

Почнемо від твердження, що в політиці совєтів ніяких непередрішень немає. Коли Америка скеровує свої зусилля на збереження миру та спокою у світі, а національні рухи трактує як спричинників міжнародного клопоту, большевики розпалюють „національні пристрасті в „капіталістичній" частині світу, навіть там, де для них немає ґрунту. Пригадаймо лише, як Хрущов атакував „американський імперіялізм" на форумі ОН та жадав самостійности для Порто Ріко, якого населення не заінтересоване в розриві взаємин із ЗДА. Той виступ Хрущова означав на ділі розчленування території ЗДА. Але на подібний акт у відношенні до України не здобувся ні президент Айзенгавер, ні президент Кеннеді.

Від самого свого початку большевики були і по сьогодні залишилися паразитами національних змагань усіх інших народів. Сьогодні вони мають проти Ірану витренованих на вченні Маркса - Леніна курдійських націоналістів. В американській гемісфері поплечники Кастра використовують „анти - єнківські" сентименти. Совєти і не думають, слідом за ЗДА і Великою Британією, замирювати Індонезію з Голляндією; вони вже признали Сукарнові право до Західньої Ґвінеї та дали йому уже тепер допомогу у формі 100 совєтських МІҐ-ів, 10 бомбовиків, 6 підводних човнів та 4 воєнних кораблів. Тому, що вони не проти „справедливої війни" поневоленого з поневолювачем, Індія дістала від Хрущова „зелене світло" на вигнання портуґальців. Чи не інтересно, що в той самий день, коли американський державний підсекретар Гайс спротивився поставленні „балтійського питання" на форумі ОН, щоб „не дразнити Росії", — комуністичний бльок не завагався дразнити Захід, зажадавши гострих санкцій проти Портуґалії за її поведінку в Анґолі. А за неохоту п. Раска „розчленувати" історичну державу", зять Нікіти Хрущова А. Аджубей „віддячився" ЗДА під час свого по-

(Закінчення на стор. 3-ій)

Лев Ясінчук

УКРАЇНСЬКІ ШКОЛИ В ЗДА

(2)

Двоторовість українського шкільництва в ЗДА

Справа українського шкільництва для української дітвори і молоді виникла вже в самому заранні організації Американської України із започаткуванням публікації „Свободи" (1893) та створення Українського Народного Союзу (1894), в статут якого внесено завдання організувати „Просвіту" для українських іміґрантів і різні роди шкіл для їхніх дітей. З приїздом до ЗДА першого українського єпископа, сл. п. Сотера Ортинського, пожвавився рух за українською школою. Скликана названим єпископом „конвенція" духовенства (1907) постановила творити українські школи в кожній парохії. На величавому вічу у Філядельфії 1909-го року під проводом того ж єпископа постановили зібрані делегати створити „Просвіту", що мала дбати про шкільні справи: при кожній українській церкві початкова школа; вища школа для вчительок і дяків; вищий курс української літератури для українських студентів, що ходять до англійських шкіл; вища підготовна школа для кандидатів до духовної семінарії. Дещо з тих постанов, особливо у відношенні до початкового шкільництва, вдалося здійснити; інші перейняв на себе вже наступний єпископ, сл. п. д-р Констянтин Богачевський[1]), організуючи не лише часткові (вечірні й суботні школи), але й цілоденні, повноправні.

„Нова" еміґрація (політична) піднялася творити окремі школи менше, чи більше повні, деякі з них вечірні, чи суботні, а для старшої молоді курси українознавства. Для проводу в тих школах створилася Шкільна Рада при Українському Конґресовому Комітеті, з якою співпрацюють і деякі парохіяльні школи[2]).

Так отже в сучасності переводиться справу українського шкільництва, як це в нас часто буває і в інших задумах — паралельною двоторовістю. Маємо шкільництво парохіяльне при церквах і маємо світське. Маємо Шкільну Раду при УККА і Шкільну Раду при Архидієцезії. Поза тими школами існують деякі „невтральні" школи (сам собі пан!). До цієї пори нема шкоди з такого поділу. Вони не воюють із собою й добре, що про одне й друге шкільництво може хтось дбати й узяти за це відповідальність перед громадянством. Головна річ у тому, щоб оба роди приватного шкільництва намагалися при найкращих зусиллях осягнути потрібні максимальні висліди в національному освідомленні української еміґрантської молоді. Колись, це було давненько, радив один з дбайливих культурників (якщо не помиляюся, то був це Олександер Татомир), щоб церковні і світські установи оснували в ЗДА Головну Педагогічну Раду для керівництва вихованням української молоді. Думка — по моєму — варта патенту. Одначе, справжнє об'єднання в тій ділянці ледве чи було б можливе. Іменно, церковні круги могли б відмовитися від такої спілки з огляду на поважне число їхніх цілоденних, звичайно високоорганізованих шкіл. Але здається нічого не стояло б на перешкоді перевести співпрацю між представництвом світських та парохіяльних шкіл. Тем для цього є чимало: обсяг матеріялу з українознавства; однакові пляни навчання (очевидно з узгляднянням якости організації даної школи); зладження видавництва й уживання підручників; обмін досвідом; збільшування числа учнів; спільне прилюдне звітування; усування коливань у дитячій фреквенції в школах і загалом усе, що принесло б з собою шкільне життя.

Чи конечні окремі українські школи в ЗДА?

Бувають і такі мудрці, що відповідають: нам тут не треба ніякої приватної школи; з американської школи наші діти краще скористають. Другі знов, це ті, які кажуть, що шкода витрачувати слова на таке твердження. Тому, коли мова про шкільництво, то варто подумати над тим, чи американська школа може заспокоїти наші національні потреби.

Під сучасну пору не заноситься в ЗДА, щоб стейтовий, чи федеральний уряд ладився дбати про здійснення наших потреб відносно нашої молоді. Правда — американська школа може відкрити нашій молоді дорогу у світі, але відірве її від української нації й від України. Тому нам треба окремих шкіл для нашої молоді по змозі довготривалих; шкіл, з особливими програмами навчання, що стояли б на висоті.

З різних фахових, чи громадських американських кругів, з верхів і низів підносяться заміти, що виховна справа в американських школах не достатня. Безперечно, що й через навчання набирає вдумчива молодь виховних форм, що можуть її втримати на поземі суспільних одиниць. Але не вся молодь вдумчива. Виховання в наших школах, себто справа свідомого духового, морального керівництва молоддю, мусить бути поставлена щонайменче нарівні з навчанням. Бо, коли б кого покарала доля, що він нічого не навчився, то все таки й така одиниця має залишитися людиною створеною на образ і подобіє Боже, чи то із зрозумінням цієї ідеї, чи з набутої й повторюваної привички. В нас, дома, виховували не тільки батьки, але загалом усі співгромадяни й усюди. В нас учили навіть принагідно: як ставитися до інших людей; як не зогиджувати їм життя своїми поступками; як шанувати чужу власність; як то бути милосерним супроти немічних і покривджених; як служити Богові й Нації. Такий ідеал виховання мусимо внести в наші школи і плекати його, якщо хочемо, щоб з нашої молоді виросли громадяни, з якими поважно рахувалась би Америка.

Ґрізним мементом являється подія, що стрясла всім морально-здоровим громадянством ЗДА: справа усунення Найвищим Судом 22-словної невинної молитви в школах нюйоркського стейту, а тим самим загалом усякого вияву визнання Божества в публічних американських школах. Не даром нюйоркський кардинал, Френсіс Спеллман, на вістку про це рішення сказав, що він є „приголомшений і переляканий".

Прикро стає, коли поліційні органи Америки, а за ними преса повідомляє, як то в Америці, головно у великих містах, зростає злочинство серед молоді, включно з шкільною молоддю, як між хлопцями, так і між дівчатами. І яку то душевну полегшу відчуваємо ми, коли між молодими проступниками не находимо українських імен. Але, якщо вихованням не подбаємо, то й не виключена зміна дотеперішнього стану.

Рідний Край напевно кладе великі надії на молоде українське заморське покоління; сподівається бачити його повноцінними українцями на видних позиціях в науці, в політиці, в дипломатії, що — з одного боку — стало б честю для українського імені, а з другого — навіть користю для України.

---

1) За моїм тогочасним обчисленням було в ЗДА 1953 року 138 початкових українських шкіл, в цьому 28 цілоденних, 9 середніх (4 хлоп'ячих, 5 дівочих) й 2 високі школи. — Авт.

2) За останнім проголошеним комунікатом Шкільної Ради при УКК з нею співпрацюють 60 українських шкіл і курсів. — Авт.

Зростає морська потуга ЗДА

З нагоди американського Дня Незалежности 4-го липня завітав у морську пристань в Бостоні найбільший, наймодерніший і найновіший атомовий- морський велетень ЗДА — літаконосець „Ентерпрайс". Вже сама назва тієї нової воєнної одиниці американської воєнної маринарки „Сміливість" вказує на його характер і бойове призначення. Літаконосець „Ентерпрайс" порушуваний нуклеарно - атомовою силою і належить до категорії бойових, конкретно, атакуючих одиниць воєнної маринарки ЗДА.

Святочно прибрані вулиці Бостону залягли старшини і залога цього морського велетня, якого нормальний технічний персонал виносить кругло 4.600 душ. Біля „Ентерпрайсу" стояв заякорений раніш його славний попередник „Васп" („Оса"), з подібним до свого „старшого брата" модерним устаткуванням, але значно менший посмністю. Довжина „Васпа" виносить 600 стіп, коли довжина цього найновіщочо нуклеарного літаконосця виносить рівно — 1.000 стіп.

Як звітували бостонські журналісти, все на цьому літаконосцеві незвичайне, майже фантастичне. Сам він, його бравурна залога, вже не згадуючи про десятки найкращого калібру літаків, найкраще пристосовані і вишколені, щоб на даний з гори наказ — летіти „вітрам навздогони". Основна боєздатна риса „Ентерпрайса", це його погінна сила. Вісім нуклеарних реакторів обертає колосального розміру чотири пропелери, по два реактори на один пропелер. Висока температура атомових розрядів перемінює воду в пару, що за старим рушійним принципом дає небувалий розмах пропелерам. Водні турбіни, по дві на один пропелер, дають цьому морському „смільчакові" скорість сорок морських мель на годину.

Ряд незвичайно сильних та штудерних катапульт до викидування літаків в дорогу є також порушувані паровою силою, витвореною з атомових „печей". Сила викиду літака з катапульти рівняється нормальному летові літака даної категорії. З цього одного можна уявити, яку „вульканічну" енерґію і розмах має кожна катапульта на цьому літаконосцеві. Під час недавньої демонстрації технічної справности тих катапульт, в прявності президента Кеннеді, американські пресові звітовики були свідками, як за дванадцять хвилин „викинено" з цього велетня із шаленою шидкістю та прецизністю до однієї секунди — 38 літаків різного типу. Велика надвижка парової енерґії, витвореної атомовим шляхом, є зужиткована по всіх закамарках - лябіринтах „Ентерпрайса" до кухонних, порядкових і санітарних цілей. Словом, це корабель, на якому гаряча вода й пара заступають важкі дізлеві мотори, електричні динама та інші стандартні реквізити модерних пасажирських кораблів. Як виходить, на цьому найновішому літаконосцеві під оглядом застосування водної пари — гей би обернулося „колесо історії" на п'ятдесять або й більше років узад. З тією однак фундаментальною різницею, що в цьому випадку джерелом парової енерґії — не гори вугілля на дні морського кольоса, але відносно невеликі й скромні атомові реактори.

У пресовому інтервю з командиром „Ентерпрайса" американські журналісти мали нагоду дізнатися, яке головне завдання цього найновішого чуда воєнної морської техніки ЗДА. По словам командира Вінсента Ді - Пуа цей літаконосець є призначений „контролювати моря". Інакшими словами, атакувати своїми залізними „осами" загрожений воєнними діями ворога морський або суходільний терен земського ґльобу. При цьому командир зазначив з притиском, що його літаконосець, в комбінації з двома іншими аналогічними нуклеарними морськими побратимами, призначений до атаки ворожої території — на далеку віддаль. Переклавши це на зрозуілу для „цивіля" мову, літаковий ґарнітур на „Ентерпрайсі" є в першу чергу атомово - бойового характеру.

Це — твердий кулак пересторогн в бік Кремлю.

О. М.

Антін Чернецький

ГОВОРИЛА НЕБІЖЕНЬКА ДО САМОЇ СМЕРТИ...

З ПРИВОДУ ВИДАННЯ ПОЛЬСЬКОГО „КИЇВСЬКОГО ЗБІРНИКА"*

(1)

Притокою видання еміґраційними польськими політиками цієї книги послужило ніби 300-річчя гадяцької угоди, але по правді йде тут про ґльорифікацію польських заслуг для поширення західньо - европейської культури на „диких полях" України і рекляму для польського імперіялізму. Все польське у світлі, українське у темному тлі. І тому колишній польський прем'єр проф. Стан. Косцялковскі у вступному слові підносить короля Болеслава Хороброго, його напад на Київ як цивілізаційний і культурний подвиг. Хробри і його меч - „щербєц" — це синонім тих подвигів. Przedmurzem chrześcijaństwa — це очевидно Польща. Вона на Україні завела навіть хліборобство і т.д., і т. д. Перша велика стаття проф. Владис. Вєлєгорського із ученої історичної точки дає нарис історії. Вже сам заголовок дає і зміст польського історика: Ziemie ukrainne Rzeczypospolitej. По своєму переповідає політичну історію тих земель. Згадує татар, турків, які ті землі відбирали від Річипосполитої. Мимоходом тільки заторкує часи Литовсько - Руського Князівства. Старим часам Київської Руси дає своє оригінальне насвітлення. На землях тих мешкали з покон віку поляки — "Lendzeninoi" по-грецькому, а це й є ляхи і тут свідком є польський еміґраційний „історик" Пашкевич.

Козаки і „Січ" — це авантюрники, рабівники, майже кочівники. Часи Ягайлівської Польщі підносить під небеса. Мимоходом тільки згадує закріпачення селянства Польщею і втечу тих селян на українські степи.

„Суть козацької справи" у Вєлєгорського у тому, що козаки нападали на татар, а навіть на турків і грабували їх і тому Польща мала тільки неприємності, бо ті за те нападали на Польщу.

Прості козаки ще говорили мовою зближеною до тієї, якою говорив „міський люд", але старшина старалася у всьому наблизитись до вищих польських верств. Де може, підносить це польський історик і виходить, що без Польщі Україна не може існувати. А козаччина — ця капітальна державна проблема давньої Річипосполитої — це наслідок упадку воєнного духа польської шляхти на Україні. Хмельниччина дала тільки руїну Україні. Жорстоких польських знущань на Україні не було, це тільки кривдячий наклеп на поляків зі сторони несовісних істориків, бо "wojska koronne poskromiły tylko bunt", бо козаки "rabowały i paliły dwory, mordując szlachtę" Шляхта тікала на захід, залишаючи на місці, своїх уповноважених серед них і численних жидів, особливо зненавиджених у народі за здирство. Отже властиво винні у всьому не польська шляхта, а жиди.

Per longum et latum історик Вєлєгорський описує заслуги Польщі і католицизму на Україні у всіх історичних перипетіях. Але й він, мимо всіх намагань на основі даних переписів населення, не може закрити того, що поляки на Україні тільки творили незначну меншість. Так у 1907 р. було на Волині 67.1% автохтонних українців; поляків 9.9%; німців 5.8%; москалів 2.7%; жидів 13.4%. На Поділлю було тоді українців 75.1%; жидів 12.3%; поляків 8.8%.

У Київщині було тоді поляків менше на 1%, найбільше їх було у повіті Бердичів. У самому Києві було у 1897 році близько 16.700 поляків, а у 1909 вже 44.400, що становило тоді майже 10% всіх мешканців Києва; були це головно пришельці із Конґресівки. У цілій Київській губернії у тому часі було 2.9% поляків (1897 рік) і 3.2% (1909 рік). Москалів було тоді у самому Києві 52%, а у цілій губернії 3.8%.

Основою Польщі на Україні були польські дідичі. І так у 1909 році було у Київській губернії 53% землі; у Волинській 45.7%; у Подільській 41.1% у руках поляків. Коло польського двора гуртувалася Польща на Україні, польські фільваркові офіціянти, костел, в у містах вільні професії аптекарів, дрібні урядовці, ремісники і т. і.

Все ж таки поляки претендували і претендують на затримання „земель українних" при Польщі і це обстоює історик Вєлєгорський.

Друга статтяназваного збірника належить бувш. прем'єрові проф. В. Косцячковському. Має вона заголовок: „Гадяцька умова — джерело для пізнання духовости двох народів — польського і українського".

Починається цитатою народної пісні із збірника українських історичних пісень Волод. Антоновича і Мих. Драгоманова із часів Хмельниччини із закінченням:

> ...бодай того Хмельницького
> перша куля не минула,
> а другая устрелила
> у серденько уцілила...

і далі віршом Шевченка із 18 серпня 1859 року

> ...як би то ти Богдане п'яний
> тепер на Переяслав глянув...

все очевидно у латинській транскрипції, а далі згадує автор промову посла Скрипника (архиєпископа Мстислава) у польському соймі з початком вибуху німецько - польської війни 1939 році і на тому тлі старається дати історичне виправдання гадяцької угоди Польщі й України. І тут покликується знов і на Шевченка і на Каспровіча і Бог. Лепкого і Ів. Огієнка (митрополита Іляріона) й ін., очевидно і на Пілсудського.

---

* Pamiętnik kijowski, tom I. Nakładem koła kijowian, Londyn 1959, стор. 239.

ЩЕ ПРО З'ЇЗД БЕРХТЕСҐАДЕНСЬКОЇ ГІМНАЗІЇ НА СОЮЗІВЦІ

Я вже читала в „Свободі" офіційне звідомлення про З'їзд берхтесґаденської гімназії на Союзівці, але кортить докинути ще й свої слова. Тому дозвольте, що я, як учасниця З'їзду і колишня учениця 4-ої кляси в 1947 р., поділюся з читачами „Свободи" своїми враженнями і переживаннями з того З'їзду на нашій славній Союзівці.

Отже спочатку.

Прийшло повідомлення про З'їзд, яке спричинило в нас (чоловіка і мене) стан нервового очікування протягом цілої весни. Найгірше журила мене погода; дуже вона бо буває непевна при кінці травня і з початком червня. Незнати, які „лахи" тягнути зі собою — що приготовляти. Коли ж надійшов день 2-го червня, і ми тишком - нишком, щоб не будити сусідів, пакувались до авта, я з розпуки забрала пів шафи суконок, і літніх і зимових, щоб бути приготованою на всякі можливі несподіванки.

Поїхали... Муж вибирав найкоротші дороги, обчислили ми час, калькулювали... Але, „крути не верти" — 5 годин таки треба було „калататися", заки зашуміли кетскильські ліси, і наше засапане авто спинилося перед головним будинком Союзівки.

А тут знайомих лиць! Не знаємо, з ким перше вітатися, кого цілувати. Говоримо-говоримо-говоримо. Мами, розуміється, хваляться дітьми. Дехто привіз їх зі собою, більшість на знимках. Представляють жінок, чоловіків... Ми не маємо цього клопоту, бо обоє учні берхтесґаденської гімназії, і то одної кляси.

Идемо на обід. Сідаємо по клясах. Наш опікун кляси, проф. Стецюк, з нами. Чуємося як одна родина. В їдальні гамірно, а вже коло нашого стола таки голосно. Наша кляса все була знана з язикатости; може тому, що більшість творили дівчата. Залишаємось вірні традиції.

По обіді кожна кляса шукає собі затишнього кутика і відбуває лекцію зі своїм опікуном. Опікунів кляси ми мали багато: спочатку була нею проф. Любінецька, опісля проф. Тесля, коротко бл. п. проф. Супінський — але всі скоро резиґнували з цього посту. Найдовше опікуном нашої кляси був проф. Стецюк, який видержав з нами до кінця і тут, в Америці, нас не відрікся, за що ми йому щиро вдячні.

На лекції, хоч можна курити і професор не питає та не дає „баняків", сидимо дуже скромно і якось, мимоволі, почуваємо себе несміливими. Десь поділися тих 13 років, забулися діти, що мають до „чоловіка" претенсії, забулися наші американські і канадійські будні. Ніби ми знов у шкільній лавці, і найбільшою нашою турботою: як добре відповісти на питання. Навіть підношу руку, щоб поправити неіснуючі коси, але рука дотикається „пасирейованої" фризури і я притомнію.

По лекції робимо спільну знимку. Колишня шоста кляса кличе за нами: „смаркачі, штубаки!" Колись ми були б тяжко ображені — сьогодні вони сказали нам комплімент.

О 7-ій год. бенкет. Знову сідаємо по клясах. Ми горді, бо одні з цілої гімназії маємо священика о. Набережного, який є мужем нашої товаришки, Марти Фіцалович. Але не довго триває наша гордість, бо о. Набережного забирають до головного столу. Ну, але маєм хоч „їмость", і то наймолодшу на цілу Америку і Канаду, а це також щось варта! Садимо її на головне місце. Маємо ще й другу причину до „дертя носа": процентово наша кляса, мабуть, найкраще списалася — на 16 учнів 10 прибуло на З'їзд. А що тих 10 всі є з чоловіками і жінками, то нас зробилося найбільша група і ми досить довго сунаємо столами, поки всі можуть поміститися.

Ну, тихо! Вже зачинаємо! Через голосник ллється приємний баритон нашого отця, що благословить „ястніє і питіє". Олег Федишин, майстер церемонії, дозволяє нам сісти і їсти, і обіцює промови аж до кави. Впорядку... Сідаємо... Аж тепер маю час розглянутися по параді.

Найменше змінилися професори. Тринадцять років якось не залишило на них більшого знаку, як кілька сивих волосків. Всі тримаються просто, бадьоро, неначе тільки зібралися на учительську конференцію в Берхтесґадені. Проф. Чорнодольський навіть має старий нотес, де виписані всі наші поступи і — „цвайри".

Тло відповідає: там були гори і тут, хоч не Альпи, а все ж горбочки з претенсіями.

Розглядаюся по колишніх учнях, а тепер статочних, поважних мамах і татах. Ми змінилися. На місце патикуватих хлопців в коротких штанах засіли поважні панове „на темно". Дехто світить уже лисиною, дехто припас черевце, кілька виглядають „дистинґовано", з сивиною — малохто не змінився цілком. Але тримаються хлоп'ята! Я й не думала, що з нашої гімназії вийде стільки пристійних чоловіків! Ну, а шановні пані! Ці вже цілком не до пізнання! Тут панує всесильна мода: коротенькі суконки, „поверхові" зачіски, майстерно розмальовані обличчя. Всі струнки і тоненькі, як дівчатка, що може діста, навіть не пізнати, що це в більшості мами з двома - трьома дітьми. Деякі змінилися дуже „на користь", інші подібні до себе зі старих часів. Ніхто не постарівся, а як навіть, — то не видно.

Серед таких обсервацій швидко доходимо до кави і обіцяних промов. Розпочинає Олько Федишин листом від дир. Радзикевича. Яка шкода, що нашого улюбленого директора нема сьогодні між нами! Без нього берхтесґаденська гімназія не є в комплеті. Далі говорять професори: Стецюк, Зелений, Васьків, розвеселює всіх Ікер, співаємо многоліттє професорові Гайді з нагоди його недалеких уродин, говорить ще п. Генґало, потім колишній голова табору „Орлик" інж. Гладишовський. Спосіб говорення професорів не змінився цілком; так говорять, як викладали в клясі. Проф. Стецюк широко, вияснюючи — старинна історія, мітологія, латина, проф. Зелений — коротко, ясно — математика, проф. Васьків флеґматично, докучливо — хемія, проф. Гайда скоро, трохи хаотично — німецьке, англійське, п. Генґало бадьоро, молодечо — руханка. Хай пані і панове професори вибачають таку, може нездарну, оцінку їхніх промов. Нам цілком не здавалося, що ми на Союзівці, на З'їзді. Ми були в клясі на годині і, як за старих часів, не втрималися, щоб не „шушувати".

По бенкеті прислуга Союзівки на чолі з управителем п. Квасом, перемінюють їдальню на балеву залю і оркестра „Амор" займає своє місце.

І щож там тільки не грали та не гуляли на цій забаві! І танґа, які так „серцещипательно" виспівує Ігор Раковський і які були „в моді" ще за гімназійних часів; і „старокрайові" вальси та польки; і американського „жеребка", що пустив жіночі спідниці в рух. Хто більше йде з духом часу і є „моцний в ногах" „твістувався" завзято. Навіть солідаризуючись з нашими „кетскильськими" сусідами грали „гора рінг", на шо ми гуляли комбінацію коломийки і гаївки „Іде, іде Зельман". Одним словом нарід бавився аж ґуділо. Це була найкраща забава, на якій я була на американській землі. Звичайно, на всіх забавах т. зв. „кулка" з 4-ох, 6-ох чи 8-ох осіб бавляться кожний собі. Тут бавилися всі разом як одна родина. Кожний вигулював, „дурів" і „дерся" по своєму, а проф. Чорнодольський, який дижурував, якось дивився на все крізь пальці. Так ми весело бавились до год. 3-ої, а дехто може ще довше. В кожному разі всі забавилися на славу; на другий день багато ховались від сонця за темні окуляри і говорили притишеними голосами.

В неділю, в 11-ій год. о. Набережний відправив Службу Божу та панахиду за тих професорів і учнів, що відійшли у вічність. Співав хор — майже в такому складі як в Берхтесґадені і зі своїм диригентом Богданом Марковим. Всі були глибоко зворушені, а там було таки дуже сумно. Бо і в нашій клясі залишилося порожнє місце по товаришці Ліді Михайлюк-Рослицькій, якої життєрадісний, веселий спомин носимо всі у серцях.

По Службі Божій, з тяжкою бідою, стягнено ще всіх над басейн до спільної знимки і так закінчено офіційну програму. Тепер кожний міг робити, що йому подобалося. Але, на жаль, не було вже часу ні настрою. Так як в суботу було просто і весело, так в неділю якийсь сум давив усіх. Чи це Панахида так настроїла всіх, чи розстання з товаришами - товаришками та безжурною, шкільною атмосферою З'їзду, чи думка про безконечні милі і „трефік" додому, — досить, що в неділю ми вже не були гімназистами, а собою; заклопотаними „ситизенами" Америки і Канади.

Попрощались — обіцяли собі з'їхатись знову за 5 років, і ось ми вже в авті „тирликаємо" кожний на власне „сміття", до власних буднів. Бувай здорова Союзівко! Стала ти нам у великій пригоді.

Що ж принесли ми додому зі З'їзду? Багато: якесь відродження, підбадьорення, відмолодження. Певність, що не пропадемо, не загубимося в американсько - канадійському морі. Бо коли третина учнів гімназії взяла участь у з'їзді, то це доказ, що нас таки лучить спільна нитка, що ми „тримаємося купи". Хоч назовні і позмінювались, в суті речі ми остались такими, як були і 13 років чужого клімату не лишило на нас некорисного сліду. Честь і слава професорському зборові берхтесґаденської гімназії, що зуміли нас так виховати і з'єднати.

На З'їзді відновлено товариські взаємини, приятельські зв'язки. Перевітрено, що так скажу, замкнену в шафі спогадів, дружбу зі шкільної лавки. Напевно тепер посилиться кореспонденція — на якийсь час...

Приїхавши додому, я не можу „знайти собі місця", ані взятись за ніяку путню роботу; мої думки все ще на З'їзді. Тому я вирішила „висповідатись" зі своїх переживань і тепер успокоїлась. Вибачте, якщо нудила вас, читачі, своєю писаниною. Але коли з'їдемося ще колись, то знаю, що не видержу і знову писатиму. То ж до побачення, дорогі товаришки і товариші на з'їзді за 5 років!

Лідія Кохан - Гарванко

Перед завершенням великої праці в Гартфорді

Вся Українська громада м. Гартфорду, Конн., зустріла з радістю вістку, що Американський Конгрес ухвалив закон, який дозволяє Українській спільноті поставити нашому Геніеві Тарасові Шевченкові в столиці Америки Вашинґтоні пам'ятник.

Коли ж поступили перші вістки, що по всіх місцевостях, де проживають українці, стали організуватись місцеві Комітети збірки грошей на Пам'ятник Т. Шевченкові, то заходами і ініціятивою Відділу Конґресового Комітету м. Гартфорду, скликано 10 лютого 1961 року нараду представництв всіх діючих організацій на терені Гартфорду, а саме: Відділ УНСоюзу 277, Відділ УНСоюзу 12, Відділ Робітничого Союзу 126, ОЧУС, СУМА, Пласт - Прият, Пласт, Спортове Товариство Тирса, Кооператива Сума, Український Горожанський Клюб, Ветерани, Провидіння, Оборона Лемківщини, Братство св. Володимира, Національний Хор, Самопоміч, Студентська Громада, Жіноча Організація. На цій нараді ухвалено, що кожна організація делеґує свого представника на члена Комітету з правом рішального голосу. Одночасно вибрано Екзекутиву Комітету, а саме: Р. Романишин — голова, В. Грицина — скарбник, Ф. Шрайтер — секретар, Є. Балко, Пришляк, Рудзинський, Шевчук — члени.

На першому засіданні Комітету 17 лютого 1961 року прийнято першу постанову, щоб розпочати збірку грошей на пам'ятник Тарасові Шевченкові у Вашинґтоні, та доручить в якнайскоршому часі членам Комітету пп. Ф. Шрайтерові, Рудзінському, приготовити списки всіх українців на терені Гартфорду, і розподілити їх збірщикам.

Збірковий Комітет подбав, що відбулися дві доповіді про творчість і життя Т. Шевченка. Комітетові допомогли наші Церкви, католицька і православна, де наші отці настоятелі пригадували, щоб вірні складали пожертви на Пам'ятник. І так тепер можемо сміливо сказати своїй українській спільноті в Америці, що громадяни м. Гартфорду виконали свій національний обов'язок, щедро склали пожертву на пам'ятник нашому Пророкові Т. Шевченкові. В нас, в Гартфорді, немає громадянина, щоб менше склав як 5 долярів, тільки діти в Українській Католицькій Школі склали по одному долярові. В Гартфорді маємо неповних 300 родин і Гартфорд вже переслав до Центрального Комітету Побудови Пам'ятника 3,400 дол. Гартфорд доходить вже до 100 відсотків призначеної суми.

Наприкінці хочу зазначити, що дуже щедро люди давали гроші на пам'ятник. Не буду тут зазначувати всіх, але ж моїм обов'язком є визначити робітника пана Степана Януша, котрий склав на пам'ятник 150 дол.

Олевський

„Княгиня Ольга" на Святі Незалежности у м. Сан Дієго, Каліф.

Українська громада міста Сан Дієго, яка є членом Міжнаціонального Дому Тихоокеанських Зв'язків, взяла активну участь у відзначенні Свята Американської Незалежности.

У програму свята входив показ окремими етнічними групами визначних історичних постатей та мистецькі виступи національностей.

Минулого року в програмі брав участь український поет Т. Шевченко, якого представляв Віктор Китастий, а в цьогорічному святі місцеві українці знайомили присутніх із Княгинею Ольгою. У княжу одежу і клейноди була вдягнена пані Марія Свірська, яка недавно переселилась сюди із Рочестеру, Н. Й. Перед княгинею Ольгою ішли з українським і американським прапорами в національних строях Петро Вумбар і Віктор Китастий. Слідом за княгинею йшли в національних вишивках сестри Віра й Ірина Турянські.

Коментатор подав сконденсовані відомості про історичні заслуги св. кн. Ольги, та місце, яке вона займає в українському народові.

В мистецькій частині програми взяли участь молоденькі, але вправні танцюристки, Лариса й Ала Свірські, виконуючи танець „козачок".

Численна, розташована під відкритим небом авдиторія, нагородила їх щедрими оплесками.

Серед почесних гостей були визначні особистості зі стейту Каліфорнії, адміністрації міста, представники військової і морської флоти, летунства та окремих інституцій Сан Дієго.

Преса та телевізія міста подала обширні інформації про перебіг свята, віддавши належну увагу виступові української групи.

Успіх українців у згаданих урочистостях великою мірою треба завдячувати праці й зусиллям у підготуванні невтомній пані Надії Хом.

Ол. К-ко

Вісті з Каліфорнії

Свято Героїв в Лос Анджелесі

Ще зовсім недавно ми писали про небезпеку для центрального хору каліфорнійських українців „Кобзар", який справді стояв на грані збайдужіння співаків до відвідування співанок, що так занепокоїло всю нашу громаду. Тому маємо надзвичайне задоволення інформувати український світ сьогодні, що „Кобзар" не тільки пережив критичні моменти свого існування, а й виходить на арену ще з більшим запалом і енерґією, ніж після його заснування. Доказом того служить Свято Героїв, що відбулося 8-го липня в Народному Домі УКО.

Ми бачили на сцені сорок співаків і співачок з різних існуючих церковних громад в Лос Анджелесі, а самі співаки після імпрези говорили, що їм якось незвичайно легко сьогодні співалось... Видно було, що всі вони були так вдоволені своїм власним запалом, що надалі забезпечене не тільки існування цього прекрасного хору, а й його постійний розвиток. Але ще більше вдоволені були дві сотні присутніх, які мали нагоду почути справді хвилюючий серце і душу спів „Кобзаря" під керівництвом маестра В. Божика. „Поклін Героям" Миколи Щербака в аранжеровці кількох пісень Божика з художнім читанням В. Пащенка, Г. Лисецького та П. Марцинова на тлі хорового виконання „Ой Морозе - Морозенку", „Про Отамана", „Розкрийте зіниці" та „Вперед" — вся ця в'язанка була подана так майстерно, що слухачі нарікали на коротку програму, бо час пролетів зовсім непомітно.

Свого часу ми радили в наших репортажах панам Вибачинському і Марцинову частіше виступати в сольоспівах та заспівах, бо їхнє виконання вельми подобається публіці. І на цьому святі вищезгадані співаки переконались у нашому твердженні, їх справді слухачі люблять і цінять, бо вони гарно співають. Гарно виконував сольозаспів А. Валюх у пісні „Про отамана". Майстерно виконав віртуоз Вірко Балей одну річ на піяно та ввесь час супроводжував хор. І все свято пройшло в атмосфері справді задушевного поклону всім українським героям, полеглим за Україну.

До цісі задушевности і сердечности спричинився також Богдан Гірка, виготовивши символічну могилу невідомого вояка у відповідному освітленні з національними і військовими познаками. До цісі могили прийшли діточки з квітами та відповідними коротенькими, але теплими словами поклону. Тими дітьми були Ніна Осадца, Христя Полотнянко, Наталка Пайда, Калина Гірка, Оксана Стойко і Марія Васильків під керівництвом своєї вчительки пані Зиновії Осадца. Мистецькі точки програми були попереджені коротким словом - відкриттям свята головою УКО мґром Веселим та 25-ти хвилинною бесідою промовця на тему героїв.

Можна зачислити цю імпрезу до одної з дуже вдалих імпрез в Каліфорнії. І найбільша в тому заслуга хористів „Кобзаря". **Іван Овечко**

Приклад гідний до наслідування

Громадянин Михайло Сухорський, довголітній секретар Запорозької Січі, Відд. 3-ій УНСоюзу, в Елизабет, Н. Дж., прислав суму дол. 90, на три примірники англомовної Енциклопедії Українознавства для двох синів і внука. Ми, українці і члени УНСоюзу, повинні бути горді, що наша організація видає таку цінну книгу. Ми, батьки, повинні закупити для своїх дітей і унуків цю цінну книгу, як свого часу закупили Історію України Михайла Грушевського, якої вже три наклади розійшлися.

Михайло Сукорський відомий зі своєї жертвенности на школу і церкву в Елизабеті, платник національного фонду УКК від початку існування. Кожного року щедро жертвує на коляду і писанку ЗУАДК-у. Михайло Сухорський народився в селі Вілька, повіт Сянік, Зах. Україна. Членом УНСоюзу є 50 літ, і за свою довголітню працю для відділу одержав на ювилій 25-тій конвенції почетну грамоту.

Р. С.

ВОЛЯ ДЛЯ ВСІХ

(Закінчення зі стор. 2-ої)

буту в Мехіко, де підмовляв мексиканців, щоб відібрали собі „загарбані Америкою" стейти Тексас і Ню Мексико. Аджубей пішов слідами державного підсекретаря кайзерівської Німеччини Ціммермана, який ще в 1916 р. обіцяв Мехіко південно - західні американські стейти як післявоєнний подарунок. Ми нічого не чули про реакцію колеги по фаху Аджубея, п. П'єра Салінґера, на таке безличне дразнення дядька Сема.

З благословенням Раска, ОН усмирили бомбами аспірації Катанґи. Колись згадуваний вже американський секретар Лексінґ дораджував нашому представникові в Парижі, А. Марголінові, щоб Петлюра договорився з Денікіном і Колчаком про місце України в „єдиній неділимій". Подібно і тепер дораджено Мойсе Чомбе договоритися з конґолійським централістом Адулею. А скільки то було шуму в американській та західній пресі про бельгійських наємників в катанзькій армії. Так само колись польський політичний піяніст Падеревскі вигравав свої переможні польонези на фортепіяні анти - германського сентименту альянтів та страшив їх австрійськими старшинами в Українській Галицькій Армії.

Ще не знаємо, чи Конґресова Комісія буде розслідувати нову теорію дорадника Державного Департаменту В. Ростова про „пом'ягшення совєтської політики" чи ні. Правдоподібно Москва скорше розіб'є побожні бажання цього „експерта".

Віримо, що президент Кеннеді свідомий того, що замало є признавати теоретично право на самовизначення всім народам без доказування цього в практичній політиці. Хто ж буде вірити в щирість нашого Президента, коли його Державний Департамент буде лівою рукою підтримувати поневолених, а правою захищати імперію? Якщо сьогодні Москва є атрактивною силою для великої частини невтральних та „незаанґажованих" народів, то велика заслуга в цьому — Заходу.

З нагоди Тижня Поневолених Націй нам треба лише паки і паки, всім і всюди, вияснювати, що суть цього ґігантичного змагу теперішньої доби не в мілітарній чи економічно - господарській ділянці, а в ідеологічній площині. Тут війни літаками не виграти. В змагу ідей домінуючою ідеєю є воля для всіх людей і всіх народів. На довшу мету переможцем холодної війни буде та сторона, що буде відважніша, послідовна та в постійній офенсиві. Проголошений в Америці Тиждень Поневолених Націй, що його саме тепер відзначуємо, має в цьому відношенні велику вартість і значення та у відповідній мірі злагіднює ту кривду, як роблять у першу чергу самій Америці, а далі й поневоленим народам деякі „експерти" Державного Департаменту.

ХРОНІКА УВАН У ЗДА

Конференція дійсних членів

Конференція дійсних членів УВАН у ЗДА відбулась 30 червня 1962 року. Конференція прослухала звіт Президента УВАН у ЗДА проф. О. З. Архімовича про діяльність Академії в 1961-62 академічному році та акт ревізійної комісії, що його подала секретар комісії, проф. Н. Т. Осадча - Яната. Конференція затвердила звіти, намітила плян дальшої видавничої та наукової роботи Академії і кошторис на 1962-63 академічний рік. Взято до уваги, що в цьому академічному році Академія має опирати свою діяльність тільки на надходження від членів Фундації УВАН у ЗДА та пожертви прихильників української вільної науки. Фундація Форда, яка до квітня 1962 року давала допомогу на видання „Аналів УВАН у ЗДА", більше цієї допомоги не дає, бо, згідно з напрямними діяльности цієї Фундації, допомога всім інституціям видається лише на певний період часу. Конференція дійсних членів, констатуючи, що за одинадцять років „Анали УВАН у ЗДА" здобули визнання в науковому світі Америки і поза нею, ухвалила продовжувати видавання „Аналів", спеціяльно збираючи на це кошти. Конференція вшанувала пам'ять недавно померлих М. В. Мухина, В. Січинського і О. Юрченка.

Конференція українських істориків і дослідників суспільних наук

В суботу 9 червня 1962 року відбулась цілоденна конференція українських істориків і дослідників суспільних наук, яку організувала ініціятивна група на чолі з д-ром І. Лисяком - Рудницьким. Конференцію відкрив голова Історичної Секції УВАН у ЗДА, проф. О. П. Оглоблин. Доповіді прочитані на конференції: О. Домбровський — „Рання історія України в насвітленні радянської історичної науки", В. Голубничий — „Стан дослідів над економічною історією економічної думки в УРСР", В. Маркусь — „Праці з найновішої історії України й області політичних наук в УРСР і на еміграції", К. Варварів — „Українська проблема у працях американських дослідників найновішої історії і політичних наук", Я. Пеленський — „Стан історичної науки в УРСР від XX з'їзду КП СРСР".

Друга частина конференції була присвячена організаційним справам. І. Л. Рудницький зробив доповідь про потребу наукового журналу українською мовою, присвяченого проблемам історіографії та споріднених наук. Конференція ухвалила загальні напрямні та тематику журналу і накреслила шляхи здобування коштів на видання збірника.

Наукові конференції

В червні 1962 року відбулись такі конференції в Ню Йорку: 3 червня — конференція історичної секції з доповіддю І. Світа — „Життя гетьмана Дем'яна Многогрішного у Сибіру, 1672-1701". 9 червня — пленарна конференція УВАН у ЗДА з доповіддю проф. О. П. Оглоблина: „Досягнення і стан української історичної науки на еміграції від 1945 року".

Вшанування триліття з дня смерти М. О. Ветухова

10 червня 1962 року відбулось поширене засідання Управи УВАН у ЗДА, присвячене пам'яті першого президента УВАН у ЗДА, М. О. Ветухова. На засіданні виступали О. З. Архімович, І. Замша, Д. Горняткевич, Г. Костюк, О. Оглоблин, Л. Чикаленко, Н. Осадца - Яната і І. Лисяк - Рудницький.

Виставка архітектурних праць Є. Блакитного (Нольдена)

2 червня у великій залі будинку Академії відкрилась виставка архітектурних праць Є. Блакитного (Нольдена). Виставку відкрив Президент Академії, проф. О. З. Архімович. Прослухано доповіді: Є. Блакитний — „Сучасні течії в архітектурі" і В. Павловський — „Архітектурні праці Євгена Блакитного". Виставка триває до 1 вересня 1962.

Авторський літературний вечір Вадима Лесича

16 червня відбувся авторський літературний вечір Вадима Лесича. Вступне слово з характеристикою літературної діяльности поета сказав проф. Г. О. Костюк. Автор читав свої поезії. Прибуток з вечора В. Лесич призначив до фонду будинку Академії.

Музей - Архів УВАН у ЗДА

В червні 1962 р. до Музею-Архіву вступило 265 книжок, 682 періодичні видання, 47 ілюстрованих матеріялів і різні рукописні, друковані і речові пам'ятки в кількості 325 одиниць.

Найбільш цінні даруники: книжки з бібліотеки О. П. Рішая, який систематично пересилає свої цінні бібліотечні примірники, часто з дарчими автографами авторів, а також зібрані і систематизовані ним матеріяли з поточної преси в українських справах. І. І. Коровицький надіслав два пакунки з рідкими виданнями, зокрема відбитки окремих розділів біографії Шевченка, написаної О. Кониськом. І. В. Світ передав книжку Ю. Липи „Бій за українську літературу" з дарчим автографом автора, багато фотографій, пам'яткових речей та друкованих видань. Від д-ра Р. Лепкого одержано цінні ілюстративні матеріяли з архіву Б. Лепкого. Від пані А. Москаленко — Шведську Біблію 1889 року в люксусовій оправі. Від проф. А. Москаленка — чотири оправлені томи газети „Перелом" (Буенос Айрес, 1943-46) та горельєф Б. Хмельницького роботи В. Сім'янцева, а також низку друкованих видань, що доповнюють колекції Музею. Від судді М. Стечишина — книжки його творів (видані в 1939-61). Від пані Т. Іванівської — великий вишиваний рушник з Полтавщини і гуцульський киптарик. Інші жертводавці книжок і матеріялів: Е. Андієвська, Б. Бойчук, В. Дорошенко, Л. Грицак, А. Гудзовський, Т. Іванівська, І. Костецький, Г. Мироненко, о. І. Нагаєвський, Р. Пачовський, Є. Перейма, О. Ревюк, Б. Римаренко, П. Савчук, В. Шелест, Я. Шипайло.

В червні закаталогізовано 339 книжок, всього з початку роботи над складанням книжкового каталога — 5,184 книги. Заінвентаризовано мистецьких і пам'яткових речей — 60, всього — 228.

Успіхи молодої українки

10-го червня закінчила тут середню школу (гонор роллом А) з відзначенням зі всіх предметів навчання Анна Шумелда. Вона з відзначенням пройшла також усі роки навчання. Як найздібнішій учениці в клясі їй припала честь вилогосити головну промову під час провінційних урочистостей, в якій вона підкреслила потребу безперебійного змагання до обраної мети. Численні оплески зустріли її кілька разів під час її промови та музичних точок, які вона виконала на піяно та органах.

За свої блискучі успіхи Гануся одержала багато відзначень і привітів. Як валедикторіянка вона отримала стипендію з Пасифік Юніон коледжу. За відмінні оцінки в ділянці математики та точних наук і за публічні дискусії в цих предметах Бенк оф Америка наділив її окремою грамотою та золотою статуєю, що на них є виґравіроване її ім'я й прізвище. Стейтова Стипендійна Комісія призначила їй стипендію, яка може бути вжита до якого-будь коледжу чи університету, та може бути відновлювана протягом чотирьох років.

Одержання стипендії від Каліфорнійської Стипендійної Комісії є само по собі дуже замітним успіхом. Ось що з цього приводу писав до неї стейтовий сенатор Юджін Мек - Ейтір:

„Дорога Панно Шумелдо! Прошу прийняти від мене мої щирі ґратуляції з тої нагоди, що Стейтова Стипендійна Комісія вибрала Вас на стипендіята на 1962-63 академічний рік.

Це велике відзначення вказує на те, що Ви є студенткою великих здібностей і що Ви досягли великої самодисципліни та посвяти, які запевняють успіх у школі. В цей критичний час нашої історії ми мусимо повністю розгорнути наш найцінніший скарб — людський інтелект. Я певний, що в коледжі Ви виявите такий самий високий рівень, як це було у Вашій середній школі — я вірю, що перед Вами стоять незвичайні перспективи в ділянці Вашого звання.

Прошу передати мої ґратуляції також Вашим шляхетним батькам і здібним учителям, які вивели Вас так успішно до цього великого осягу".

Гануся є не лише доброю ученицею, але вона відмічається також особливими прикметами характеру, глибокою релігійністю, та вона горда за своє українське походження. Вона знає українську мову дуже добре в слові та письмі. Її обдарив Бог багатьома талантами, які, ми віримо, вона зуміє розгорнути на славу Бога, нашого народу, батьків та друзів. Велика радість наповнює серце, коли бачиться такі невичерпані сили нашої молоді.

д-р Т. Е. Сторм

Річний виступ учнів проф. М. Полевського

24 червня в залі Українського Інституту Америки відбувся річний виступ учнів музичної школи проф. М. Полевського.

Беручи до уваги загальні досягнення на концерті молоді різних ступенів, треба признати, що виступ молодих адептів музичної культури пройшов з повним успіхом у виконанні творів цікавої програми.

8-річна Х. Вовк відограла з музичною певністю „Менует" Бартока, „Лелеку" Барвінського та твори Стрибога і Томпсона. Л. Вовк гарно виконала „Пісню" Бартока, „Зайчика" Барвінського, „Мазурку" і „Зозулю" Томпсона. Миле враження зробив 9-річний О. Лупань складними на його вік творами: „Рондо" Клементі, „Танок ельфів" Ґріґа і „Український танок" Фоменка. П. Ню добре заграла „Етюд" Бургмюллера. 10-річний Б. Комровський з гарною інтерпретацією й запалом виконав: „Жайворонок" Чайковського, довільну частину з сонати Моцарта, „Етюд" Гедеке, „Козачок" Даргомижського та дует на 4 руки „Українська пісня і танок" Берковича.

Серед учнів середніх курсів слід відмітити І. Демчишин, яка з чуттям і дуже доброю інтерпретацією виконала два вальси оп. 69 Шопена. Добрий поступ показала В. Шоу у виконанні „Марш" Мендельсона і „Мазурка" Шопена. У виконанні „Скерцино" Фоменка, та в „Полонезі оп. 40" Шопена, М. Галій проявила темпераментний розмах з технічною легкістю. П. Шоу з відчуттям і з певною пальцевою технікою відограла „Рондо" Моцарта.

Г. Сарач, учениця відомої української челістки проф. Людмили Тимошенко - Полевської, виконала „Концертино" Ромберга з чистою інтонацією, гарним фразуванням і дуже добре технічно. Приємно звучала „Пісня без слів" Давидова, а „Гавот" Поппера був виконаний з технічною легкістю та розумінням стилю старовинного танку. Солістці дбайливо акомпаніювала О. Буніна. І. Насадюк заграла стилево, з глибоким почуттям, прегарними звуковими контрастами, другу частину „Італійського Концерту" І. С. Баха, два етюди оп. 25 і експромт оп. 29 Шопена та закінчила свій виступ „Полонезом" оп. 44 Шопена, в якому показала значні досягнення.

Концерт закінчився виступом талановитої піяністки учениці УМІнституту кляси проф. М. Полевського Наталки Зеленської. В надзвичайно складній програмі, учениця виконала один з найбільш оригінальних фортепіянових творів Чайковського: „Тема", 12 варіяцій і „Кода". Цей твір відограла Н. Зеленська з винятковою майстерністю та художньою зрілістю. Зразкове виконання складних модерністичних „Прелюдій" оп. 34 Шостаковича прозвучали переконливо завдяки розумінню стилю й інтерпретації та зробили велике враження на присутню публіку.

На закінчення програми Н. Зеленська заграла шедевр української фортепіянової літератури „Куранту" Косенка, Етюд, побудований на інтонаціях українських народних пісень і дала винятково стилеву інтерпретацію, яку рідко мається нагоду почути.

Присутня на концерті публіка щиросердечно вітала виконавців і дякувала знаменитому педагогові М. Полевському за його велику й жертвенну працю у вихованні повіреної йому молоді.

М. Степанович

ПЕРЕД ЕКСПЕДИЦІЄЮ НА МІСЯЦЬ

Д-р Джозеф Ші, представник Адміністрації для справ аеронавтики й космічних дослідів, демонструє складові частини космічного корабля, який полетить на Місяць із людською залогою. Під час експедиції двох астронавтів „приземлиться" на Місяці, а третій в той час перебуватиме в кораблі і кружлятиме в орбіті Місяця й у визначений час забере із Місяця своїх колеґ назад на корабель. На фото (від ліва) — модель „матірнього корабля", екіпаж для причалювання на Місяці, „ніс" екіпажу і ракета Сатурн Ц-5, з допомогою якої летітиме американський „люнарний корабель".

Майор Слейтон скреслений із списка астронавтів

Вашингтон. — Директор Крайової Аеронавтичної і Космічної Адміністрації д-р Роберт Р. Гілрут повідомив 11 липня, що майор летунства Донелд К. Слейтон скреслений із списка 7-ох перших американських астронавтів тому, що його серце неправильно б'ється. Д-р Гілрут висловив свій жаль із цього приводу і заявив, що майор Слейтан залишиться при астронавтичному відділі Космічної Адміністрації, але виконуватиме службу на землі і не полетить довкола Землі. Лікарі ствердили, що лет довкола Землі вимагає великих зусиль від летуна, і можна побоюватися, що майор Слейтон при його неправильному битті серця не міг би сам летіти як космічний астронавт. Адміністратор Крайової Аеронавтичної і Космічної Адміністрації Джеймс Вебб відповів журналістові, що не виключається можливости, що майор Слейтон зможе летіти в космічні простори як співлетун, коли залога складатиметься не з одного летуна тільки, а з двох або трьох. Слейтон нездужав на астріяльну фібриляцію серця вже в 1959 році, і це не було перешкодою до його вибору на астронавта. Лікарі не є одностайні в тому, як ця недуга могла б впливати на нього під час лету в космічних просторах.

Індія применшує значення конфлікту з комуністичним Китаєм

Ню Делі. — Після гострого протесту проти інвазії китайських комуністів на частину індійської території в Кашмірі, переданого на руки комунокитайського амбасадора в Ню Делі, індійський уряд виступив із заявою, в якій стверджує, що спричинена наїздом комунокитайських військових з'єднань на індійську станицю в Кашмірі ситуація не є поважною. Згідно із цією заявою, оточення індійської станиці в долині Ґалван 400 комунокитайськими вояками є тільки черговим звеном в довгому ланцюгу комунокитайських „операцій" проти індійських стеж і станиць. Виступив із такою заявою індійський уряд, не зважаючи на те, що комунокитайці далі оточують згадану індійську станицю і не допускають до неї харчів і підкріплень. В офіційних колах думають, що якщо комуністи не відступлять, то індійці будуть мусіти виступити збройно на оборону своєї станиці. Применшує значення теперішнього конфлікту теж індійський прем'єр Неру, який саме тепер перебуває на вакаціях в Кашмірі.

Засівну площу в цьому році зменшують на 8 мільйонів акрів

Вашингтон. — Департамент рільництва повідомляє, що цієї осени фармери засіють на 8 мільйонів акрів менше землі, це значить 3 відсотки менше, як в 1962-му році. На 1963 рік посівна площа становитиме 288,000,000 акрів, в 1962 році вона становить 296 мільйонів акрів. В 1949 році посівна площа виносила аж 352 мільйони акрів. В 1963 році буде найменше число засіяних акрів — 288 мільйонів від 1909 року, коли фармери засіяли були 300,298,000 акрів. Департамент рільництва передбачає, що в цьому році зберуть 3,500,000,000 бушлів кукурудзи, на 3 відсотки менше, як в 1961-му році. Пшениці має бути 1,050,000,000 бушлів, на 15 відсотків менше, як в 1961-му році, і на 7 відсотків менше від пересічних зборів. Сподіваються, що це зменшення продукції причиниться до зменшення запасів в урядових магазинах. Але зменшування числа акрів посівної площі не завжди зменшує продукцію, бо технологічні поліпшення спричиняють те, що фармери з меншої площі мають кращі жнива.

Тарзан, ч. 4872. В тюрмі!

Коло двадцяти диких канібалів засіли в засідку на Тарзана і Джана в сільській халупі.

Впродовж кількох секунд їх роззброїли, зв'язали і кинули до халупи...

А після того вони почули тріюмфально - хвалькуватий голос Девида Стіла — Як ся маєте, неудачники!

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ Українського Народного Союзу

П'ЯТНИЦЯ, 20-го ЛИПНЯ 1962:

БАЙОН, Н. Дж. — Місячні Збори Т-ва ім. Т. Шевченка, Відд. 281, в год. 7:30 веч., в залі УНДому, при 23-ій вул. На Зборах побір вкладок та звіт делеґата із 25-ої Конвенції УНСоюзу. — Ів. Довгань, секр.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. Дж. — Збори Т-ва „Українська Січ", Відд. 170, в год. 6:00 веч., в УНДомі, при 90 Фліт вул. — І. Грабар, секр.

СУБОТА, 21-го ЛИПНЯ 1962:

АСТОРІЯ, Л. Ай., Н. Й. — Місячні Збори Б-ва св. о. Миколая, Відд. 5, в год. 7:00 веч., в церковній залі. Просимо всіх членів прибути і вислухати звітів Контр. Комісії за час другого кварталу та заплатити свої залеглі вкладки на час. — І. Сидор, секр.

МАЯМІ, Фла. — Піврічні Збори Т-ва ім. М. Лисенка, Відд. 368, в год. 6:00 веч., в домі секретаря — 2600 SW. 2. Str., Маямі, Фла. В програмі Зборів: звіт делеґата із 25-ої Конвенції УНСоюзу. — Ст. Маік, секр.

Посмертні згадки

Параскевія МІСТУРАК з дому Бобяк, членка Т-ва „Запорозька Січ", Відд. 388 УНСоюзу в Честері, Па., померла 1-го липня 1962 р., на 42-му році життя. Покійна народ. в Честері, Па. Полишила у великому смутку чоловіка Петра і двоє діточок, сина Мартина й доньку Дзюліш-Катерину, сестру, брата та дальшу родину. Похорон відбувся 5-го липня ц. р. із пох. заведення, при участі Родини, Приятелів та Членів Відділу, до української прав. церкви Прач. Діви Марії, а опісля на цвинтар Lown Craft Cemetery. — Вічна Їй Пам'ять!

Є. Воловняк, секр.

Максим СОРОКОЛІТ — член Б-ва св. І. Хрестителя, Відд. 76 УНСоюзу в Нюарку, Ню Джерзі, помер в дні 16-го червня 1962 р. Покійний походив із села Домамори, пов. Тернопіль, Зах. Україна. Полишив у смутку дружину Євдокію, сина Иосифа та доньку Марію, яка є членкою УНСоюзу. Покійний був кілька років предсідником Відділу, і його довголітнім касиром. Покійного поховано із пох. заведення Литвин і Литвин, до української кат. церкви, при Сенфорд Еве., а далі на цвинтар Evergreen в Елизабеті, Н. Дж. — Вічна Йому Пам'ять!

Подав В. Салабун, секр.

Олекса БАБЯК — член-основник Т-ва ім. І. Франка, Відд. 73 УНСоюзу у Філядельфії, Па., помер 13-го травня 1962 року, проживши 82 роки. Покійний народ. в селі Курівці, коло Тернополя, а до ЗДА прибув 1908 р. і зараз вступив до УНСоюзу. Покійний був першим касиром Т-ва, а опісля на цьому пості був через 25 років. Крім цього був заступником делеґата на 4-ох Конвенціях УНСоюзу. Полишив у смутку 3 синів: Івана, Григорія і Чарлса, 2 доньки: Марію і Софію та 17 внуків і 4 правнуків. Покійний подбав про те, щоб всі його діти, внуки та правнуки були членами УНСоюзу. Похорон відбувся 16-го травня 1962 р., з укр. прав. церкви св. Володимира, на цвинтар Oak Lane у Філядельфії, Па. — В. Й. П.!

Ст. Гавриш, секр.

Розалія ГАЛАТИН — членка 5-го Від. УНСоюзу в Асторії, Л. Ай., померла дня 27-го червня 1962 року, на 67-му році життя. Покійна народилася в селі Ольхівці, пов. Сянік, Зах. Україна. У смутку полишила 2 синів, одну доньку і 5 внуків. Похорон відбувся у п'ятницю, 29-го червня 1962 р., з пох. заведення до церкви Чесного Хреста, а далі на цвинтар Кальварія в Брукліні, Н. Й. В. Їй П.!

І. Сидор, секр.